

Beverwijk, oktober 2017

Beste leerling, geachte ouder/verzorger,

Hierbij ontvangt u de brochure met betrekking tot de keuze van het profiel en de vakken in de vrije ruimte voor de vierde en vijfde klas van het havo. Allerlei informatie die van belang is bij deze keuze treft u aan op de volgende pagina's.

Uiterlijk **vrijdag 19 januari 2018** dient het keuzeformulier, voorzien van handtekeningen, ingeleverd te zijn bij de mentor. Het formulier is uit te printen op de schoolportal:

www.kennemercollege.dedecaan.net.

Deze datum is noodzakelijk om de keuze van het profiel en de vakken in de vrije ruimte bij de volgende rapportvergadering te kunnen betrekken. Docenten kunnen daar dan hun mening over de keuze geven. Mocht die ingaan tegen de keuze van de leerling, dan zullen de decanen hem of haar daarvan op de hoogte stellen middels een brief die meegezonden wordt met het tweede rapport.

Hopelijk biedt deze brochure voldoende duidelijkheid. Mochten er toch nog vragen zijn, aarzelt u dan niet contact op te nemen met een van de onderstaande personen.

Met vriendelijke groet,

Mw. S. Hoes, teamleider havo 3
Dhr. F. Bijvoet, teamleider havo 4/5
Dhr. M. Bakker, teamleider havo 4/5
Mw. M. Versantvoort, decaan
Mw. F. van Bronswijk, decaan

INHOUD

Inleiding	p. 2
Studielasturen	p. 2
Profielen	p. 2
Gemeenschappelijk deel	p. 3
Profieldeel	p. 3
Vrije ruimte	p. 4
Van vak wisselen	p. 4
Wijzigen van de keuze	p. 5
Met mavodiploma naar 4 havo ...	p. 5
Van havo naar vwo	p. 6
Studielast per vak	p. 7
In het kort	p. 8
Eisen vervolgopleidingen HBO....	p. 9

INLEIDING

De leerlingen sluiten in de derde klas de basisvorming af en gaan in de vierde klas beginnen aan de tweede fase, die twee jaar duurt. In die tweede fase hebben de leerlingen te maken met een aantal nieuwe begrippen, zoals studielasturen, gemeenschappelijk deel, profielen, profielgebonden keuzevakken en vrij te kiezen keuzevakken.

Hieronder proberen we duidelijk te maken wat deze begrippen inhouden en wat dat voor de school en de leerlingen betekent.

STUDIELASTUREN

In de tweede fase heeft ieder vak een aantal studielasturen (slu), dat is het aantal klokuren (dus geen lesuren), dat een gemiddelde leerling nodig heeft om het vak af te sluiten. In die slu zit alles wat er voor dat vak gedaan moet worden: contacturen (= lesuren + studieuren op school), huiswerk, praktische opdrachten, proefwerken, enz.

De overheid gaat uit van 40 schoolweken in een jaar en 40 uren in een week, waardoor het totale aantal slu voor de tweede fase van het havo uitkomt op: 2 jaar x 40 weken x 40 uur = 3200 slu.

Om het mogelijk te maken de totale studielast per vak te vertalen naar een weeklast hebben alle vakken een totale studielast van een veelvoud van 40 slu.

Voorbeeld:

Nederlands heeft totaal 400 slu, dus $400/40 = 10$ slu per week, verdeeld over twee jaar. Dit zou vertaald kunnen worden in 5 slu in havo-4 en 5 slu in havo-5, maar natuurlijk ook in een 4 - 6, 3 - 7 enz.. Het Kennemer College heeft voor Nederlands gekozen voor 6 klokuren in havo-4 en 4 klokuren in havo-5.

Voor havo-4 staan er per week 5 contacturen Nederlands op het rooster; de leerlingen worden dus geacht gemiddeld 2 uur per week thuis aan Nederlands te besteden.

In havo-5 staan voor Nederlands 3 contacturen van 50 minuten op het rooster en moeten ze gemiddeld 1 uur en 30 minuten per week thuis aan Nederlands besteden.

PROFIELEN

In de tweede fase moeten de leerlingen kiezen uit 4 profielen:

- **Cultuur en Maatschappij (CM)**
- **Economie en Maatschappij (EM)**
- **Natuur en Techniek (NT)**
- **Natuur en Gezondheid (NG)**

De tweede fase is overwegend bedacht om de aansluiting tussen het havo/vwo en het hoger onderwijs, te weten het hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs te verbeteren. Niet alleen de onderwijsorganisatie verandert, maar ook de inhoud van de vakken en de manier van kennis verwerven.

Dit alles zal echter weinig effect hebben als niet nauwlettend gekeken wordt naar de capaciteiten, interesses en de studiehouding van elke individuele leerling. Hoe meer tijd daarvoor genomen wordt, hoe meer zicht de docenten, de ouders en natuurlijk de leerlingen zelf daarop krijgen.

De belangrijkste leidraden bij de schoolkeuzes zijn de capaciteiten, de interesses en de motivatie van een leerling.

In de onderbouw kunnen inzet en ijver nog veel invloed hebben op de prestaties van een leerling. Maar dat zegt niet alles over zijn of haar capaciteiten. In de bovenbouw krijgen inzicht en toepassing van de geleerde stof absoluut de overhand. Daarnaast spelen interesses een belangrijke rol.

Ook is de vervolgopleiding of richting belangrijk. Welke vervolgopleiding heeft een leerling voor ogen? Want de keuze voor een profiel kan bepalend zijn voor de mogelijkheden later binnen het hoger onderwijs.

Het kan zijn dat een leerling een bepaalde studie wil gaan volgen en dat zijn of haar capaciteiten daar ook bij aansluiten. Dan is alles al snel duidelijk. Het is ook mogelijk dat de leerling wel zijn/haar ideeën heeft over wat hij later wil gaan doen, maar dat zijn/haar capaciteiten zich daar niet werkelijk voor lenen. Er zal dan naar andere vervolgopleidingen gezocht moeten worden.

Groter is de kans dat een leerling nog niet goed weet wat hij later wil gaan studeren of dat hij nog verschillende keren van gedachten zal veranderen. Hij heeft immers nog zo veel jaren te gaan.

De keuze voor een vervolgopleiding, zeker binnen het hoger beroepsonderwijs waar zo ontzettend veel opleidingen worden aangeboden, blijkt altijd weer een proces te zijn. Een proces dat tijd vergt, omdat het niet goed is om alleen met brochures en via internet een keuze te maken. Voor een goede keuze moet een leerling open dagen bezoeken en daarna gaan proefstuderen en/of meeloopdagen inplannen. Ook gesprekken met de mentor en decaan zijn onmisbaar.

Alle profielen zijn op de volgende manier opgebouwd:

- **gemeenschappelijk deel**
- **profieldeel**
- **profielgebonden keuzevak**
- **vrije ruimte, met daarin:**
 - **vrij te kiezen keuzevak**
 - **schooleigen vrije deel**
- **profielwerkstuk (PWS)**

Samen 3200 slu

GEMEENSCHAPPELIJK DEEL

Het gemeenschappelijke deel is voor alle leerlingen verplicht, het geldt voor alle vier profielen.

In **havo-4** is het gemeenschappelijke deel:

Nederlands
Engels
Maatschappijleer[^]
Culturele en Kunstzinnige Vorming[^]
Lichamelijke Opvoeding[^]

Van de in totaal vijf vakken hebben alleen Nederlands en Engels een schoolexamen en een centraal examen (aan het eind van havo-5). De andere drie vakken (met [^] gemarkeerd) worden afgesloten met een schoolexamen. Van deze drie vakken worden Culturele en Kunstzinnige Vorming en maatschappijleer in havo-4 afgesloten. Het eindcijfer van deze vakken telt wel mee bij het slagen of zakken aan het eind van havo-5 en wordt ook op de cijferlijst van het examen vermeld. Het cijfer voor maatschappijleer overigens in combinatie met het profielwerkstuk (PWS), dat wordt gemaakt in het vijfde leerjaar.

In **havo-5** is het gemeenschappelijke deel:

Nederlands
Engels
Lichamelijke Opvoeding

PROFIELDEEL

In het **profieldeel** is er een keuze uit de volgende profielen:

- **Cultuur en Maatschappij**
- **Economie en Maatschappij**

- **Natuur en Techniek**
- **Natuur en Gezondheid**

Ieder profiel kent een aantal verplichte profielvakken en profielgebonden keuzevakken; hieronder de opsomming met vooraf een verklaring van de gebruikte tekens.

** Spaans elementair is een [school]examenvak. Dit vak kan alleen in het vrije deel gekozen worden. Elementair houdt in dat dit vak een startersvak is en vanaf het 4e leerjaar gevolgd kan worden. Je bereikt het niveau A2 (zie ww.erk.nl/leerling.) Er is geen centraal examen.*

*** Spaans: enkel te kiezen door leerlingen die Spaans met een mavo-diploma hebben behaald en leerlingen die voldoen aan de toelatingscriteria.*

Voorwaarde keuze wiskunde B is het cijfer 7,0 (zeven onafgerond) op eindrapport voor wiskunde.

Cultuur en Maatschappij

Verplichte profielvakken

Geschiedenis
Duits of Frans of Spaans **

Profielgebonden cultuur keuzevakken

Eén vak te kiezen uit:

Kunst (beeldende vormgeving) of Kunst (muziek)

Filosofie
Frans of Duits of Spaans **

Profielgebonden maatschappijvakken

Eén vak te kiezen uit:

Aardrijkskunde
Economie

Economie en Maatschappij

Verplichte profielvakken

Wiskunde A
Economie
Geschiedenis

Profielgebonden keuzevakken

Eén vak te kiezen uit:

Management & Organisatie
Aardrijkskunde
Duits
Frans
Spaans **

Natuur en Techniek

Verplichte profielvakken

Wiskunde B#
Natuurkunde
Scheikunde

Profielgebonden profielvakken

Eén vak te kiezen uit:

Informatica
Biologie
Wiskunde D

Natuur en Gezondheid

Verplichte profielvakken

Wiskunde A of B#

Biologie

Scheikunde

Profiel gebonden keuzevakken

Eén vak te kiezen uit:

Aardrijkskunde

Natuurkunde (alleen met wiskunde B#)

Het merendeel van deze profielvakken wordt afgesloten met een schoolexamen en een centraal examen (CE), een paar vakken heeft alleen een schoolexamen (SE). (Zie p. 6).

VRIJE RUIMTE

De vrije ruimte wordt op de volgende manier met vakken en andere bezigheden gevuld:

- verplicht examenvak = vrij te kiezen keuzevak
- door school verplicht gestelde activiteiten

VRIJ TE KIEZEN KEUZEVAK

De overheid heeft gesteld dat in de vrije ruimte minimaal Eén examenvak gekozen moet worden. Wij hebben ervoor gekozen om de leerling Eén vak te laten kiezen. De vakken waaruit gekozen kan worden, zijn niet voor ieder profiel hetzelfde.

Eén vrij te kiezen keuzevak uit de onderstaande lijstjes:

Cultuur en Maatschappij

Kunst (Beeldende vormgeving)

Kunst (Muziek)

Filosofie

Frans

Duits

Spaans **

Spaans elementair *

Aardrijkskunde

Economie

Wiskunde A

Economie en maatschappij

Management & Organisatie

Aardrijkskunde

Duits

Frans

Spaans **

Spaans elementair *

Kunst (Beeldende vormgeving)

Muziek

Filosofie

Natuur en Techniek

Informatica

Biologie

Wiskunde D

Aardrijkskunde

Duits

Frans

Spaans **

Spaans elementair *

Economie

Natuur en Gezondheid

Aardrijkskunde

Natuurkunde (alleen samen met Wi B#)

Wiskunde D (alleen samen met Wi B#)

Duits

Frans

Spaans **

Spaans elementair *

Economie

Informatica

SCHOOLEIGEN VRIJE DEEL

Dit deel van de vrije ruimte wordt gevuld met

- loopbaan-oriëntatie en –begeleiding (LOB)
- door leerling gekozen activiteiten, zoals
 - Deelname buitenlandse reis
 - Lid medezeggenschapsraad
 - Lid leerlingenraad of -panel
 - Redactie schoolkrant
 - Totaaltheater
 - Snuffelstage
 - andere activiteiten in overleg met de teamleider vast te stellen.

DUBBELPROFIEL

De kans is groot dat uw zoon/dochter een *dubbelprofiel* kiest: CM&EM of NG&NT. De profiel- en keuzevakken komen dan zowel bij het ene als bij het andere profiel voor. Een voorbeeld:

uw zoon of dochter die in het NG-profiel wiskunde B kiest en vervolgens het vak natuurkunde als profielgebonden keuzevak opneemt, heeft automatisch een z.g. dubbelprofiel NG/NT. Dit geldt ook als hij/zij het profiel NT kiest en biologie in het pakket opneemt. De twee maatschappij-profielen bieden soortgelijke mogelijkheden. Schematisch ziet dat er bijvoorbeeld zo uit:

NT/NG

Wiskunde B
Scheikunde
Natuurkunde
Biologie

NG/NT

Wiskunde B
Scheikunde
Biologie
Natuurkunde

EM/CM

Wiskunde A
Geschiedenis
Economie
Duits/Frans

CM/EM

Wiskunde A
Geschiedenis
Economie (*maatsch. vak*)
Duits/Frans (*cultuur vak*)

Wanneer de leerling voor het examen slaagt, ontvangt hij/zij een diploma met vermelding van het dubbelprofiel en twee separate cijferlijsten.

VAN VAK WISSELEN

Hoewel we het ons nauwelijks kunnen voorstellen, na alle voorbereidingen op de keuze, zou het kunnen dat een leerling tot de ontdekking komt dat hij een verkeerd vak in de vrije ruimte heeft gekozen.

Van vak wisselen kan alleen

- in de 5e volledige lesweek na de start van het schooljaar
- als er nog plaats is bij het nieuwe vak
- als het in het rooster past
- als ouders én de school akkoord zijn!

Procedure:

- **Vóór herfstvakantie 2018** moet de aanvraagprocedure volledig afgerond zijn.
- In de herfstvakantie wordt het nieuwe vak bijgewerkt.
- Na de herfstvakantie worden de lessen in het nieuwe vak gevolgd.

OPGAVE VAN DE KEUZE

Uiterlijk **vrijdag 19 januari 2018** moet het door een ouder/verzorger ondertekende keuzeformulier ingeleverd zijn bij het decanaat.

WIJZIGEN VAN DE KEUZE

In januari 2018 vermelden de docenten in Magister hun adviezen over de vakkeuze van de leerling. Mocht de leerling daarna het profiel nog willen wijzigen, dan kan de leerling een wijzigingsformulier ophalen bij het decanaat.

MET MAVO-DIPLOMA NAAR 4 HAVO

Deze keuzebrochure havo 3 geldt ook voor leerlingen die na het behalen van hun mavo-diploma naar havo-4 willen gaan.

Indien een leerling in het profiel en de keuzevakken een van de onderstaande vakken kiest, dient de leerling dit vak tot en met het mavo-examen gevolgd te hebben:

- Frans
- Duits
- Spaans
- economie
- wiskunde*
- natuurkunde (nsk1)
- scheikunde (nsk2)

De leerling kiest voor het profiel dat nauw aansluit bij het pakket waarin hij examen heeft gedaan. Een keuze voor het NT-profiel of NG-profiel met wiskunde B raden wij af. Het niveauverschil tussen wiskunde op de mavo en wiskunde B op de havo is voor veel leerlingen te groot. Een overstap naar het havo is trouwens alleen te overwegen als het gemiddelde van alle behaalde eindcijfers 6,8 of meer is en aan de voorwaarde is voldaan dat in het vakkencluster Nederlands, Engels, wiskunde** max. Eén afgeronde 6 voorkomt. De andere cijfers zijn hoger: min.een 7,0.

** mavo-leerlingen die wensen in te stromen in Havo-4 in het CM-profiel zonder wiskunde, hoeven geen wiskunde tot en met hun eindexamen gevolgd te hebben.*

*** Met uitzondering van de leerling die een mavo-diploma **zonder wiskunde** heeft behaald. Voor hem/haar geldt de regel: max. 1 afgeronde zes in het cluster Nederlands en Engels. Het andere cijfer is minimaal een afgeronde 7.*

VAN HAVO NAAR VWO

Op het vwo zit Duits of Frans in het gemeenschappelijke deel en bevat elk profiel een soort wiskunde, echter geen Spaans. Voor de overstap van havo naar vwo gelden de volgende voorwaarden:

1.) **De leerling staat in leerjaar havo-4 op rapport 3 gemiddeld een 7.0 en voldoet ook aan de voorwaarde dat in de kernvakken Nederlands, Engels, wiskunde max. Eén 6 voorkomt, met minimaal een 7 voor de andere twee kernvakken.**

Hij kiest er dan voor om in havo 5 zelfstandig een extra vak op vwo-4 niveau bij te werken. Voor dit vak legt de leerling dus geen havo-

examen af. De keuze voor dit vak beperkt zich tot een aantal vakken en de leerling moet in overleg met de decaan kiezen. Het bijwerken van het extra vak doet de leerling zelfstandig met behulp van de studiewijzers en 'onder begeleiding op afstand' door een vakdocent. Indien het rooster het toelaat kan de leerling plaats nemen in een vwo-4 groep voor 1 of meer uur.

- 2.) De leerling heeft op de havo examen gedaan in wiskunde A of B
- 3.) Hij heeft examen gedaan in Duits of Frans als tiende vak
- 4.) **De leerling heeft minimaal een 6,8 gemiddeld behaald voor zijn eindexamen havo**
- 5.) Verder is het verplicht dat het gekozen

vakkenpakket na de havo op vwo wordt voortgezet.

Beknopt schematisch samengevat moet je profiel aan deze eisen voldoen voor overstap van Havo5 naar Vwo5:

Duits of Frans + wiskunde
+
Geen Spaans/Spaans elementair
+
Een extra vak (zelfstandig bijwerken in havo 5 op vwo4-niveau)
=
Dan pas VWO mogelijk!

STUDIELAST PER VAK

SE = School Examen
CE = Centraal Examen

Vak	Afk	SE	CE	Studielasturen		
				totaal	Havo-4	Havo-5
Aardrijkskunde	ak	x	x	320	160	160
Biologie	biol	x	x	400	160	240
Culturele en kunstzinnige vorming	ckv	x		120	120	
Duits	dutl	x	x	400	240	160
Economie	econ	x	x	400	240	160
Engels	entl	x	x	360	160	200
Filosofie	fi	x	x	320	160	160
Frans	fatl	x	x	400	240	160
Geschiedenis	ges	x	x	320	160	160
Informatica	in	x		320	160	160
Lichamelijke opvoeding	lo	x		120	60	60
Maatschappijleer	maat	x		120	120	
Management & organisatie	m&o	x	x	320	160	160
Kunst (Algemeen) *	kua			120		
Kunst (Beeldende vormgeving)	kubv	x	x	320	160	160
Kunst (Muziek)	kumu	x		320	160	160
Natuurkunde	nat	x	x	400	160	240
Nederlands	netl	x	x	400	240	160
Scheikunde	sk	x	x	320	160	160
Spaans	sptl	x	x	400	240	160
Spaans elementair	s-e	x		320	160	160
Wiskunde A	wisA	x	x	320	120	200
Wiskunde B	wisB	x	x	360	160	200
Wiskunde D	wisD	x		320	160	160

* **Kunst Algemeen (kua)** is een verplicht onderdeel van de kunstvakken. Het is de theoretische component waarin de kunstgeschiedenis wordt behandeld.

IN HET KORT

Het gemeenschappelijk deel in havo-4

Nederlands
Engels
Maatschappijleer
Culturele en Kunstzinnige Vorming
Lichamelijke Opvoeding

Het gemeenschappelijk deel in havo-5

Nederlands
Engels
Lichamelijke Opvoeding

Profiel CULTUUR & MAATSCHAPPIJ (CM)

Profieldeel (2 vakken)

Frans óf Duits óf Spaans**
Geschiedenis

Profielgebonden cultuur keuzevak

(1 vak)

Kunst (Beeldende vormgeving) of
Kunst (Muziek)
Filosofie

Frans (als niet in profieldeel)
Duits (als niet in profieldeel)
Spaans (als niet in profieldeel)**

Profielgebonden maatschappij keuzevak

(1 vak)

Aardrijkskunde
Economie

Vrij te kiezen keuzevak

Elk boven genoemd vak dat nog niet
gekozen is (**NB** Beeldende vormgeving en
Muziek mogen niet beiden in het pakket)

Wiskunde A
Spaans elementair*

(**NB** Niet te combineren met Spaans)

Profiel ECONOMIE & MAATSCHAPPIJ (EM)

Profieldeel (3 vakken)

Wiskunde A
Economie
Geschiedenis

Profielgebonden keuzevak (1 vak)

Management & organisatie
Aardrijkskunde

Duits
Frans

Spaans**

Vrij te kiezen keuzevak

Elk boven genoemd vak dat nog niet
gekozen is.

Filosofie
Kunst (Beeldende vormgeving)
Kunst (Muziek)

Spaans elementair*

(**NB** Niet te combineren met Spaans)

Profiel NATUUR & GEZONDHEID (NG)

Profieldeel (3 vakken)

Wiskunde A of Wiskunde B#
Scheikunde
Biologie

Profielgebonden keuzevak (1 vak)

Aardrijkskunde
Natuurkunde (alleen met Wiskunde B#)

Vrij te kiezen keuzevak

Elk boven genoemd vak dat nog niet
gekozen is.

Duits
Economie
Frans

Informatica

Spaans**

Spaans elementair*

Wiskunde D (alleen met wiskunde B#)

Profiel NATUUR & TECHNIEK (NT)

Profieldeel (3 vakken)

Wiskunde B#
Natuurkunde
Scheikunde

Profielgebonden keuzevak (1 vak)

Informatica
Biologie
Wiskunde D

Vrij te kiezen keuzevak

Elk boven genoemd vak dat nog niet
gekozen is.

Aardrijkskunde

Duits

Economie

Frans

Spaans**

Spaans elementair*

** *Spaans: enkel te kiezen door leerlingen die Spaans met een mavo-diploma hebben behaald en leerlingen die voldoen aan de toelatingscriteria.*

Voorwaarde voor keuze wiskunde B is het cijfer 7,0 (zeven onafgerond) op eindrapport derde leerjaar voor wiskunde.

* *Spaans elementair is een [school]examenvak. Dit vak kan alleen in het vrije deel gekozen worden. Elementair houdt in dat dit vak een startersvak is en vanaf het 4e leerjaar gevolgd kan worden. Je bereikt het niveau A2 (zie: www.erk.nl/leerling.) Er is geen centraal examen.*

Vooropleidingseisen voor opleidingen van het hoger beroepsonderwijs (HBO); instroom met HAVO diploma

NT: profiel natuur en techniek
NG: profiel natuur en gezondheid
EM: profiel economie en maatschappij
CM: profiel cultuur en maatschappij
biol: biologie
dutl: Duitse taal en cultuur
fatl: Franse taal en cultuur
econ: economie
m&o: management en organisatie
maw: maatschappijwetenschappen
schk: scheikunde
nat: natuurkunde
nlt: natuur, leven & technologie
wisA: wiskunde A
wisB: wiskunde B
2^emvt: tweede moderne 'vreemde' taal
Ad: Associate degree

Verklaring symbolen: *: dit profiel geeft toegang tot de betreffende opleiding
 #: dit profiel geeft geen toegang tot de betreffende opleiding

Economie (instroom met havo-diploma)				
Opleidingen	NT	NG	EM	CM
B Accountancy3	*	econ of m&o	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
B Advanced Business Creation	econ of m&o	econ of m&o	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
B Bedrijfseconomie3	*	econ of m&o	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
B Bestuurskunde /overheidsmanagement	econ	econ	*	econ
B Bedrijfskunde MER3	econ of m&o	econ of m&o	*	econ of maw of m&o
B Business IT & Management3	*	*	*	*
B Business Management	*	*	*	*
B Business Studies	econ of m&o	econ of m&o	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
B Commercieel Management3	*	*	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
B Commerciële Economie3	econ of m&o	econ of m&o	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
B Communicatie3	*	*	*	wisA of wisB
B Communicatiesystemen	*	*	*	wisA of wisB
B European Studies	2emvt	2emvt	2emvt	*
B Facility Management3	econ of m&o	econ of m&o	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
B Financial Services Management	*	econ of m&o	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
B Fiscaal Recht en Economie	*	econ of m&o	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
B Food and Business	*	*	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
B Functiegerichte bachelor in Toerisme en Recreatie3	*	*	*	econ of m&o
B Hbo-Rechten	*	*	*	*
B Hogere Juridische Opleiding	*	*	*	*
B Hotel Management1,3	2emvt	2emvt	2emvt	econ of m&o
B Hoger Toeristisch en Recreatief Onderwijs3	*	*	*	econ of m&o
B Integrale Veiligheid	*	*	*	*
B Integrale Veiligheidskunde	econ	econ	*	econ
B International Business	*	*	*	econ of m&o of wisA
B International Business and Languages	econ of m&o	econ of m&o	*	*

Economie (instroom met havo-diploma)				
Opleidingen	NT	NG	EM	CM
B International Business and Management Studies	econ of m&o of 2emvt	econ of m&o of 2emvt	*	econ of m&o
International Business Innovation Studies	econ of m&o	*	*	*
B International Fresh Business Management	econ of m&o	econ of m&o	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
B Journalistiek	*	*	*	*
B Kunst en economie	*	*	*	*
B Leisure Management ³	*	*	*	econ of m&o
B Lifestyle	*	*	*	*
B Logistiek en Economie ³	econ of m&o	econ of m&o	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
B Media and Entertainment Management	*	*	*	econ of m&o
B Media, Informatie en Communicatie	econ of m&o	econ of m&o	*	econ of m&o
B Oriëntaalse talen en Communicatie	*	*	*	*
B People and Business Management	*	*	*	*
B Security Management	*	*	*	*
B Small Business & Retail Management ³	econ of m&o	econ of m&o	*	econ of m&o
B Toegepaste Bedrijfskunde	2emvt	2emvt	2emvt	*
B Trade Management Azië	econ of m&o	econ of m&o	*	econ of m&o
B Vastgoed en Makelaardij	*	*	*	(econ of m&o) + (wisA of wisB)
B Vertaalacademie ⁵	2emvt	2emvt	2emvt	*
B Vitaliteitsmanagement & Toerisme ³	*	*	*	*
B Vrijtijdsmanagement ³	*	*	*	econ of m&o

1 Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen ex artikel 7.26 dan wel artikel 7.26a van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

5 Frans of Duits verplicht indien deze taal wordt gekozen.

Gedrag en maatschappij (instroom met havo-diploma)				
Opleidingen	NT	NG	EM	CM
B Creatieve Therapie ¹	*	*	*	*
B Culturele en Maatschappelijke Vorming	*	*	*	*
B Godsdienst-pastoraal Werk	*	*	*	*
B Human Resource Management ³	*	*	*	*
B Integrale veiligheidskunde	econ	econ	*	econ
B Maatschappelijk Werk en Dienstverlening	*	*	*	*
B Pedagogiek ³	*	*	*	*
B Pedagogisch Management Kinderopvang	*	*	*	*
B Sociaal-juridische Dienstverlening ³	*	*	*	*
B Sociaal Pedagogische Hulpverlening ³	*	*	*	*
B Social Work ³	*	*	*	*
B Sportkunde ^{1, 3}	*	*	*	*
B Toegepaste Psychologie	*	*	*	wisA of wisB

1 Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen ex artikel 7.26 dan wel artikel 7.26a van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

Gezondheidszorg (instroom met havo-diploma)				
Opleidingen	NT	NG	EM	CM
B Ergotherapie, opleiding voor	*	*	*	*
B Farmakunde	*	*	*	*
B Fysiotherapeut, opleiding tot	*	*	*	*
B Huidtherapie	*	*	*	*
B Kunstzinnige Therapie	*	*	*	*
B Logopedie, opleiding voor ¹	*	*	*	*
B Management in de Zorg 1,3	*	*	*	*
B Medisch Beeldvormende en Radio-therapeutische Technieken	*	*	*	wisA of wisB
B Medische Hulpverlening	*	*	*	*
B Mondzorgkunde	*	*	*	*
B Oefentherapie Cesar	*	*	*	*
B Oefentherapeut Mensendieck, opleiding tot	*	*	*	*
B Optometrie	*	*	*	wisA of wisB
B Orthoptie	*	*	*	wisA of wisB
B Podotherapie, opleiding	*	*	*	*
B Psychomotorische Therapie en Bewegingsagogie ¹	*	*	*	*
B Toegepaste Gerontologie	*	*	*	*
B Verloskunde ¹	biol	*	biol + schk	biol + schk + (wisA of wisB)
B Verpleegkundige, opleiding tot ³	*	*	*	*
B Voeding en Diëtetiek	*	*	*	*

¹ Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen ex artikel 7.26 dan wel artikel 7.26a van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

Landbouw en natuurlijke omgeving (instroom met havo-diploma)				
Opleidingen	NT	NG	EM	CM
B Bedrijfskunde en Agribusiness ³	*	*	*	wisA of wisB
B Biotechnologie	*	*	#	#
B Bos- en natuurbeheer	*	*	*	wisA of wisB
B Dier- en veehouderij ³	*	*	schk	#
B Diermanagement	*	*	biol	biol
B Educatie en Kennismanagement Groene Sector 2,3	*	*	*	*
B Food and Innovation	*	*	*	*
B Food Commerce & Technology	*	*	wisA of wisB	wisA of wisB
B Geo Media & Design	*	*	*	Wis A of Wis B
B International Food & Agribusiness	*	*	*	wisA of wisB
B Kust- en zeemanagement	*	*	*	wisA
B Land- en Watermanagement ³	*	*	schk	#
B Landscape and Environment Management	*	*	*	econ of wisA of wisB
B Management van de Leefomgeving	*	*	*	wisA of wisB
B Milieukunde ³	*	*	schk	#
B Toegepaste Biologie	*	*	schk	#

Landbouw en natuurlijke omgeving (instroom met havo-diploma)				
Opleidingen	NT	NG	EM	CM
B International Development Management	*	*	*	wisA of wisB en econ
B Tuinbouw en Agribusiness	*	*	*	wisA of wisB
B Tuinbouw en akkerbouw3	*	*	schk	#
B Tuin- en landschapsinrichting3	*	*	*	wisA of wisB
B Voedingsmiddelentechnologie	*	*	wisA+schk	#

2 Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs en/of beroepsonderwijs en volwasseneneducatie van de tweede graad.

Onderwijs (instroom met havo-diploma)				
Opleidingen	NT	NG	EM	CM
B Aardrijkskunde2	*	*	*	*
B Algemene Economie2	econ of m&o	econ of m&o	*	econ
B Basisonderwijs, opleiding tot leraar3	*	*	*	*
B Beeldende kunst en vormgeving, docent1	*	*	*	*
B Bedrijfseconomie2	econ of m&o	econ of m&o	*	econ
B Biologie2	*	*	biol of nlt	biol of nlt
B Consumptieve techniek I en II2,3	*	*	*	*
B Dans, docent1	*	*	*	*
B Duits2	dutl	dutl	dutl	dutl
B Economie2	econ of m&o	econ of m&o	*	econ
B Engels2	*	*	*	*
B Frans2	fatl	fatl	fatl	fatl
B Fries2	*	*	*	*
B Geschiedenis2	*	*	*	*
B Gezondheidszorg en welzijn 2,3	*	*	*	*
B Godsdienst2	*	*	*	*
B International Teacher Education for Primary Schools (ITEPS)	*	*	*	*
B Islam-godsdienst2	*	*	*	*
B Lichamelijke opvoeding1	*	*	*	*
B Maatschappijleer2	*	*	*	*
B Mens en Technologie2	*	*	*	wisA of wisB
B Motorvoertuigetechniek I en II2	*	*	*	wisA of wisB
B Muziek, docent1	*	*	*	*
B Natuurkunde2	*	nat of nlt	#	#
B Nederlands2	*	*	*	*
B Omgangskunde2,3	*	*	*	*
B Opleiding tot leraar Nederlandse gebarentaal (NGT)/ Bacheloropleiding tot Tolk NGT2,3	*	*	*	*
B Opleidingskunde	*	*	*	*
B Pedagogiek2	*	*	*	*
B Scheikunde2	*	*	#	#
B Spaans2	*	*	*	*
B Techniek2,3	*	*	#	#

Onderwijs (instroom met havo-diploma)				
Opleidingen	NT	NG	EM	CM
B Technisch Beroepsonderwijs ³	*	*	*	wisA of wisB
B Theater, docent ¹	*	*	*	*
B Wiskunde ²	*	wisB	wisB	wisB

1 Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen ex art 7.26 dan wel artikel 7.26a van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

2 Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs en/of beroepsonderwijs en volwasseneneducatie van de tweede graad.

Taal en cultuur (instroom met havo-diploma)				
Opleidingen	NT	NG	EM	CM
B Autonome Beeldende Kunst ¹	*	*	*	*
B Beeldende Kunst en Vormgeving ¹	*	*	*	*
B Circus and Performance Art ¹	*	*	*	*
B Circus Arts ¹	*	*	*	*
B Cultureel Erfgoed	*	*	*	*
B Dans ^{1,3}	*	*	*	*
B Film en televisie ¹	*	*	*	*
B Muziek ^{1,3}	*	*	*	*
B Muziektherapie ¹	*	*	*	*
B Theater ¹	*	*	*	*
B Vormgeving ^{1,3}	*	*	*	*

1 Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen ex artikel 7.26 dan wel artikel 7.26a van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

Techniek (instroom met havo-diploma)				
Opleidingen	NT	NG	EM	CM
B Applied science	*	*	#	#
B Archeologie	*	*	*	*
B Automotive ³	*	nat of nlt	#	#
B Aviation	*	*	*	#
B Bio-informatica	*	*	*	wisA of wisB of nat
B Biologie en Medisch Laboratoriumonderzoek ³	*	*	#	#
B Biotechnologie	*	*	#	#
B Bouwkunde ³	*	*	*	#
B Built environment	*	*	*	#
B Chemie	*	*	#	#
B Chemische Technologie ³	*	*	#	#
B Civiele Techniek ³	*	nat of nlt	#	#
B Communication and Multimedia Design	*	*	*	wisA of wisB
B Creative Media and Game Technologies ¹	*	*	*	wisA of wisB
B Elektrotechniek ³	*	nat of nlt	#	#
B Engineering	*	*	*	#
B Fashion and Textile Technologies	*	*	*	wisA a of wisB
B Forensisch Onderzoek	*	nat of nlt	#	#
B HBO-ICT	*	*	*	*
B Industrieel Product Ontwerpen ³	*	nat of nlt	nat of nlt	#

Techniek (instroom met havo-diploma)				
Opleidingen	NT	NG	EM	CM
B Informatica3	*	*	*	*
B Logistics Engineering	*	*	*	#
B Luchtvaarttechnologie	*	nat of nlt	#	#
B Maritiem Officier1	*	nat of nlt	wisB en nat	wisB en nat
B Maritieme Techniek3	*	nat of nlt	#	#
B Mechatronica	*	nat of nlt	#	#
B Mens en Techniek	*	*	*	wisA of wisB
B Milieukunde3	*	*	schk	#
B Ocean Technology	*	nat of nlt	#	#
B. Ruimtelijke Ontwikkeling	*	*	*	*
B Technische Bedrijfskunde3	*	*	*	WisA of wisB
B Technische Informatica3	*	*	wisB	wisB
B Technische Natuurkunde	*	nat of nlt	#	#
B Toegepaste Wiskunde	*	*	wisB	wisB
B Watermanagement	*	*	*	#
B Werktuigbouwkunde3	*	nat of nlt	#	#

1 Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen ex artikel 7.26 dan wel artikel 7.26a van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

Sectoroverstijgend (instroom met havo-diploma)				
Opleidingen	NT	NG	EM	CM
Global Project and Change Management	*	*	*	wisA of wisB
B HBO-ICT3	*	*	*	*